

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา ฐานฉ้อโกงทางสื่อโซเชียล¹

ร้อยตำรวจเอกหญิงอรพรรณ อินเจริญ²

ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้น มีความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นการกระทำความผิดอาญาต่อทรัพย์สิน ซึ่งการก่ออาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวในปัจจุบัน เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป เนื่องจากการฉ้อโกงเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ที่เป็นการหลอกลวงให้หลงเชื่อ โดยไม่มีการชู้เชียว ประทุษร้ายหรือทำให้กลัว เป็นความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ โดยเป็นความผิดที่ยอมความได้ ในปัจจุบันมีการหลอกลวงหลายรูปแบบ อาทิ การโพสต์หลอกลวงขายสินค้าในกลุ่มเฉพาะ ผ่านแอปพลิเคชัน Line Facebook Instagram อ้างเป็นกรมสรรพากรจะคืนภาษี อ้างว่าเหยื่อได้รับรางวัลจากบริษัทและองค์กรต่าง ๆ เมื่อเหยื่อหลงเชื่อ จะหลอกให้โอนเงินผ่านระบบเอทีเอ็ม เข้ามายังบัญชีธนาคารในประเทศไทยที่เครือข่ายที่ใช้เอกสารปลอมเปิดเอาไว้ ก่อนจะกดเงินออกมา หรือทำการหลอก ช่มชู้ หาข้อมูล จากประชาชนทั่วไปโดยการลุ่มโทร ผสมกับหลากหลายรูปแบบในการหลอกลวง จากข้อเท็จจริงและปัญหาดังกล่าว ทำให้สามารถมองเห็นในประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง ได้อีกหลายประการ ได้แก่

1. ปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดต่อแผ่นดิน

ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากในปัจจุบันโลกพัฒนา การซื้อขายออนไลน์ที่สามารถทำได้ง่ายขึ้น จึงทำให้เกิดการหลอกลวงกันง่ายขึ้น โดยผู้กระทำความผิดมีวิธีการฉ้อโกง คือ ผู้กระทำความผิดจะโพสต์ขายสินค้า หรือโพสต์ชักชวนไปตามกลุ่มส่วนตัวใน Line Facebook หรืออื่นๆ เป็นกลุ่มเฉพาะที่ไม่ได้โพสต์เป็นสาธารณะหน้า Facebook ตัวเอง ทำให้บุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้ หากไม่เข้าร่วมกลุ่ม เช่น โพสต์ว่ามีสินค้านำเข้ามาขาย หรือมีงานให้ผู้ที่สนใจทำที่บ้าน หรือจะแจกเงิน แต่ต้องเสียค่าสมัครเป็นสมาชิก หรือเข้าร่วมกลุ่มก่อน เป็นเงิน 150 บาท หรือมากกว่านั้นก็ตามแต่ จากนั้น เมื่อผู้เสียหายที่หลงเชื่อ โอนเงินให้ผู้โพสต์ ผู้โพสต์ก็

¹ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาฐานฉ้อโกงทางสื่อโซเชียล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ รองศาสตราจารย์ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ รองศาสตราจารย์ เรืองยศ แสนภักดี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จะทำการบล็อก เพื่อปิดกั้นช่องทางติดต่อทุกทาง ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถติดต่อได้ และในการโพสต์ 1 ครั้ง ผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อจำนวนหลายราย แต่ด้วยค่าเสียหายที่ผู้เสียหายต้องเสียหายนั้นมีมูลค่าน้อย จึงมักที่จะไม่ค่อยมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด เพราะกลัวเสียเวลา หากจะมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดี ผู้กระทำผิดก็จะมาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกและขอเจรจาค่าเสียหายกับผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายได้รับค่าเสียหายคืนแล้ว ในทางปฏิบัติที่พบว่าส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ ทำให้ผู้กระทำผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมาย และกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เมื่อไม่มีโทษ ผู้ต้องหาจะไม่หลาบจำ จะยังกลับไปก่อการกระทำความผิดซ้ำอีกอันไม่สอดคล้องกับแนวคิดการป้องกันการกระทำความผิดอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา จะถูกบัญญัติขึ้นมาด้วยทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) ที่มีหลักว่า เป็นการลงโทษเพื่อการทดแทน เป็นการลงโทษต่อผู้กระทำความผิด เพื่อต้องกระทำเพื่อแก้ไขความเสียหายที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้นแก่สังคมหรือทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายที่ได้รับ นอกจากนี้แล้ว ความรับผิดชอบทางอาญาต้องการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว เพราะให้ผู้กระทำคำนึงถึงว่าผลดีและผลเสียที่ตามมา หากการกระทำความผิดได้ผลดีมากกว่าโทษที่ได้รับ ผู้นั้นจะกระทำความผิด แต่ถ้าโทษที่ได้รับมากกว่าผลที่ได้จากการกระทำความผิด ผู้กระทำก็จะไม่กระทำความผิด การข่มขู่นี้มีสองลักษณะ คือ การข่มขู่โดยเฉพาะ หมายถึง การลงโทษเป็นการข่มขู่ผู้ถูกลงโทษเอง มิให้กระทำความผิดอีก ส่วนการลงโทษผู้กระทำความผิดมีผลเป็นการข่มขู่โดยทั่วไป คือ การทำให้ประชาชนเห็นการลงโทษกลัว ไม่กล้าจะกระทำความผิดนั้นด้วย นอกจากนี้แล้วยังเป็นการลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอีก (Incapacitation) ซึ่งการลงโทษตามทฤษฎีนี้เพื่อความประสงค์จะตัดโอกาสที่ผู้นั้นจะกระทำความผิดต่อสังคม ระหว่างที่ผู้นั้นได้รับโทษ สังคมจะปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้นั้น

แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348 กลับบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ไป คดีอาญาในความผิดต่อส่วนตัวระงับไป โดยไม่มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด จึงเห็นว่าไม่สอดคล้องกับทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ไม่มีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) เพื่อแก้ไขความเสียหายที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้นแก่สังคมหรือทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายที่ได้รับไปจากการถูกล้อโกง ไม่มีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว จึงนำมาซึ่งการกลับมากระทำผิดซ้ำ แม้

ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์แต่สังคมหรือประชาชนคนอื่น ๆ ก็อาจจะถูกผู้ต้องหากระทำการนอโก่งต่อไปอีกได้ในอนาคตได้

การกระทำความผิดฐานนอโก่งเป็นการกระทำความผิดในเรื่องของทรัพย์สิน ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348 บัญญัติให้ เป็นความผิดอันยอมความได้นั้น พิจารณาดูแล้วจะไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน เนื่องจากสมัยก่อนนั้นการกระทำความผิดฐานนอโก่งมีผู้เสียหายจำนวนไม่มาก การนอโก่งทำโดยวิธีง่าย ๆ ไม่มีสื่อให้ลอกเลียนแบบกันง่าย และผู้เสียหายไม่ได้มีจำนวนมากอย่างเช่นในปัจจุบัน ผู้กระทำความผิดในปัจจุบันนั้นมีจิตใจที่ชั่วร้าย มักอยากได้ผลประโยชน์ของบุคคลอื่นจนมีการเลียนแบบการกระทำความผิดแบบเดียวกันซ้ำ ๆ เป็นพฤติกรรมลอกเลียนแบบกันมากขึ้น โดยมีสื่อออนไลน์ส่งต่อผ่านพฤติกรรมเหล่านี้ ซึ่งไม่เคยปรากฏการกระทำความผิดเหล่านี้มาก่อนในตอนสมัยร่างประมวลกฎหมายอาญา พฤติกรรมการนอโก่งผ่านสื่อโซเชียล นี้ได้กระทำการนอโก่งอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วไม่ต้องรับโทษเพราะเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงนิยมหรือลอกเลียนพฤติกรรมเช่นนี้ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนโดยส่วนรวมของประเทศ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความผิดฐานนอโก่งในลักษณะการนอโก่งผ่านสื่อโซเชียล เป็นอาชญากรรมที่มีความอันตรายต่อสังคมสูง เนื่องจากทุกคนเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้ง่ายแทบจะทุกครัวเรือนของประเทศไทย ประชาชนทุกคนต่างตกอยู่ในสถานะที่จะถูกนอโก่งได้ทุกคน ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอให้ความผิดฐานนอโก่งผ่านสื่อโซเชียล เป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ โดยการเพิ่มข้อกำหนดในมาตรา 342 (3) ผ่านสื่อโซเชียลและได้ไปซึ่งทรัพย์สินตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป และเพิ่มข้อความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348 เป็น “ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 342(3) และ มาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้”

2. ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษตามจำนวนทรัพย์สินที่ถูกนอโก่ง

ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้อยคำในการกระทำความผิดฐานนอโก่ง ผู้กระทำ (1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ (2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกหลอกลวง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 342 แต่หากการกระทำความผิดตาม มาตรา 341 ได้กระทำ ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิด ความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 วรรคหนึ่ง แต่ถ้การกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 343 วรรคหนึ่ง ต้องด้วยลักษณะ ดังกล่าวใน มาตรา 342 อนุมาตรา หนึ่งอนุมาตราด้วย คือน้อ โกงโดยแสดงตนเป็นคนอื่น หรือ อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกหลอกลวง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ซึ่งจะเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญาในลักษณะความผิดฐานน้อ โกงนั้น เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยเจตนารมณ์เพื่อให้มีการลงโทษสาสมกับความผิดที่ได้กระทำความผิด และเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดซึ่งหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 343 จะเห็นได้ว่านำหลักจำนวนผู้เสียหายพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้น โดยไม่ได้นำหลักจำนวนทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหาย ว่ามีจำนวนมากหรือน้อย มาพิจารณาเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้นแต่อย่างใด

ขณะเดียวกันหากนำกฎหมายของต่างประเทศมาพิจารณาประกอบการศึกษาแล้วจะเห็นว่า ประเทศเยอรมัน The german penal code of 1998 จะมีการบัญญัติการกระทำอันเป็นเหตุฉกรรจ์ไว้ในมาตรา 263 (3) ที่มีบทลงโทษหนักขึ้นกว่าการน้อ โกงปกติถ้าเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นจำนวนมากหรือกระทำการน้อ โกงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของคนจำนวนมากโดยต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 10 ปีหรือปรับ แต่ถ้าหากเป็นความผิดฐานน้อ โกงตามปกติธรรมดาต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือโทษปรับ เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศเยอรมันและประเทศอิตาลีพบว่า มีการระบุโทษที่หนักขึ้นไว้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการยับยั้งอาชญากรรม

ผู้เขียนเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 342 โดยเพิ่มข้อความในมาตรา 342 (3) ผ่านสื่อโซเชียลและได้ไปซึ่งทรัพย์สินตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป และเพิ่มข้อความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348 เป็น “ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 342(3) และ มาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้” โดยเหตุผลประกอบการแก้ไขนั้นผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 4 โดยอาจจะแก้ไขเพิ่มเติมได้ ดังต่อไปนี้

ข้อความเดิม

มาตรา 342 “ถ้าในการกระทำความผิดฐานน้อ โกง ผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกลงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกลอกลง

ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติม “มาตรา 342 ถ้าในการกระทำความผิดฐานนี้อันใดของผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกลงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกลอกลง

(3) ผ่านสื่อโซเชียลและได้ไปซึ่งทรัพย์สินตั้งแต่ห้าหมื่นบาทขึ้นไป

ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348

ข้อความเดิม

“มาตรา 348 ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้”

ข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา 348 ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 342 (3) และมาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้”

เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร.พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :

วิญญูชน, 2553.

คณิต ณ นคร.กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11.กรุงเทพฯ : วิญญูชน,2559.

คณิต ณ นคร.กฎหมายอาญาภาคทั่วไป.พิมพ์ครั้งที่ 6.กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2556.

คณพล จันทน์หอม.คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

จิตติ ดิงศัททีย.กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักอบรม
ศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา,2553.

ประเทือง ธนิยผล.อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2554.

หยุด แสงอุทัย.ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป.พิมพ์ครั้งที่ 20.กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

วิทยานิพนธ์

เฉลิมพล ช่อโพธิ์ทอง.“ความผิดฐานลักทรัพย์และฉ้อโกง ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอังกฤษ
เยอรมันและไทย”.วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2538.

ชาติรี เสวตรัตน์.“เปรียบเทียบความผิดฐานขายของโดยหลอกลวงกับความผิดฐานฉ้อโกง”.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
,2527.

ชวลิต ชวลิตพงศ์พันธุ์.“มาตรการทางกฎหมายไทยในการจัดการกับปัญหาการฉ้อโกงทาง
พาณิชย์ นารี”.วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2546.

ชยธร วิชาโคตร.“ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง”.วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2552.

ชนันท์ชัย ภัทรสกล.“ความผิดฐานฉ้อโกง ศึกษากรณีการก่อให้เกิดความเสียหายในทาง
ทรัพย์สิน”.สารนิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2548.

นิรชา บุญอุทัย.“ความผิดฐานฉ้อโกง:ศึกษากรณีการฉ้อโกงการบริการ”.วิทยานิพนธ์
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,2561.

ปัทมาภรณ์ กฤษณายุทธ.“ความผิดฐานฉ้อโกง ศึกษากรณีการหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต”.
วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2551.

พลพิพัฒน์ วรชินาคมน์. “การนำเอาโทษกักขังมาใช้บังคับผู้กระทำความผิดตาม
พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522”. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553.

สมบุญ วังศ์พระจันทร์.“ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายเยอรมัน-ไทย-ลาว”. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2547.

สุปรียา อภิวัฒนากร.“อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์: ศึกษากรณีการหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต”.วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สหรณ รัตนไพจิตร. “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา”.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2527.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายกฎหมายอาญา.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.